

Toespraak Dag van de Publieke Sector IBR 2024

(130 woorden per minuut; 1700 woorden = 13 minuten)

Mijnheer de voorzitter van het IBR,

Dames en heren, geacht publiek,

Ik ben heel blij dat mijn collega voorzitter en ikzelf hier, naar goede jaarlijkse gewoonte ondertussen, opnieuw het woord mogen nemen. Ik wil dan ook graag allereerst mijn warme dank uitspreken aan het IBR voor de organisatie van dit leerrijke evenement. Dat het Instituut elk jaar een dag wijdt aan de publieke sector, kunnen wij alleen maar toejuichen: het getuigt van het belang dat uw instelling hecht aan de kwaliteit van de rapportering over de overheidsfinanciën, een doelstelling die wij als Rekenhof samen met u delen.

(FR)

C'est donc ce rapportage sur les finances publiques que ma collègue et moi-même souhaitons aborder aujourd'hui. Ma collègue Florence Thys vous présentera tout à l'heure ce qu'il en est aujourd'hui de l'avancement de la certification des comptes des différents niveaux de pouvoir. Pour ma part, je souhaite examiner avec vous, à un niveau un peu plus abstrait et plus « macro », l'importance d'un rapportage financier rigoureux par les pouvoirs publics et le rôle que la certification des comptes peut ou non jouer à cet égard.

(NL)

o. Rol van betrouwbare financiële rapportering voor vertrouwen in overheid

Vanuit de huidige financiële toestand van ons land, en tegen de huidige politieke achtergrond, waar Europa toekijkt op onder meer de houdbaarheid van onze schuld, zult u begrijpen dat betrouwbare financiële rapportering belangrijk is voor het vertrouwen van de burger in de overheid. Vorig jaar sloot ik mijn toespraak hier af met de stelling dat meer aandacht voor de rekeningen en een betere kwaliteit van die rekeningen de transparantie en de geloofwaardigheid van de overheid en daardoor het vertrouwen in die overheid, alleen maar kan doen groeien.

Op dat standpunt, waar ik nog altijd ten volle van overtuigd ben, wil ik vandaag voortbouwen.

Bij bedrijven biedt certificering zekerheid aan de aandeelhouders, maar ook aan andere stakeholders zoals financiële instellingen, leveranciers en werknemers, dat de rekeningen die het bedrijf publiceert geloofwaardig en op orde zijn. Certificering van de rekeningen van de overheid biedt een soortgelijke zekerheid aan de parlementen en zo ook aan de burgers, en kan zo het vertrouwen van de burgers in die overheid versterken. Certificering is echter niet alleen belangrijk voor het vertrouwen tussen de overheid en de burger, maar ook voor het vertrouwen tussen overheden onderling. Zo biedt de certificering van de verschillende

Belgische overheden aan de Europese toezichtshouder de geruststelling dat de cijfers betrouwbaar zijn.

1 Rol van certificering: expectation gap

Bij de rol van die certificering wil ik eerst even stilstaan. Ze krijgt terecht veel aandacht, vooral in de media – we publiceren net vandaag onze certificering van de rekeningen van de federale overheid. Maar tegelijk is het ook belangrijk die certificering naar haar juiste waarde te schatten en ze dus ook niet te overschatten. Want soms is hier sprake van wat men met een mooie Engelse term een *expectation gap* noemt. Daarbij verwacht men te veel van zo'n certificering. Een certificering zonder voorbehoud van een overheidsrekening geeft een redelijke – maar geen absolute – zekerheid over het totaal van die rekening. Dat wil niet automatisch zeggen dat elke verrichting binnen die rekening volledig in orde is. Het is evenmin een garantie dat bij de onderliggende verrichtingen nergens fraude of fouten zouden kunnen voorkomen. En een oordeel zonder voorbehoud wil al helemaal niet zeggen dat de overheidsfinanciën gezond zijn, laat staan dat de overheid een kwalitatieve dienstverlening biedt.

(FR)

2 Nécessité de disposer d'informations complémentaires qui ne sont pas de nature financière

Ces considérations m'amènent à mon deuxième point. Une certification sans réserve d'un compte exclusivement composés de chiffres n'induit pas automatiquement qu'il y a eu bonne gouvernance ou que la politique a été mise en œuvre de façon efficiente. S'il s'agit d'émettre une opinion éclairée, comme on l'attend de plus en plus, les informations financières sur lesquelles repose la certification doivent être complétées par des informations non financières, telles que des objectifs, des jalons ou des indicateurs.

En effet, le rapportage, surtout dans le secteur public, ne se limite pas à des budgets et à des chiffres d'exécution. Il s'agit aussi de savoir dans quelle mesure les actions stratégiques choisies produisent l'effet escompté. Ce qu'il faut faire, c'est traduire les défis sociétaux en objectifs stratégiques et opérationnels, les convertir en mesures stratégiques ciblées et suivre l'incidence de ces mesures au moyen d'indicateurs appropriés.

(NL)

De Vlaamse overheid heeft de afgelopen jaren al heel wat stappen gezet naar prestatiegeïnfomeerd begroten, en ook andere overheden zijn hiermee bezig. De bedoeling is dat de overheid uit de evolutie van de indicatoren leert in welke mate beleidsmaatregelen goed functioneren, of bijgesteld moeten worden om hun impact te vergroten, of bij gebrek aan resultaten zelfs beter kunnen worden afgeschaft. Je kunt echter alleen maar leren uit zo'n prestatiebegroting als die gebaseerd wordt op valide en betrouwbare informatie. Momenteel zijn nog geen externe garanties voor de kwaliteit van prestatie-indicatoren voorzien. Hoe kan die zekerheid over niet-financiële informatie worden geboden?

Ook buiten de begroting en de rekeningen wordt steeds vaker gebruik gemaakt van mijlpalen en indicatoren. Denken we maar aan de Europese monitoring van het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht. Daarbij is het behalen van mijlpalen en targets mee bepalend voor de uitbetaling van Europese subsidies. Opnieuw gaat het over een rapportering van deels niet-financiële informatie, waarvan de kwaliteit auditeerbaar moet zijn.

(FR)

Soyons clairs : loin de moi l'idée de remettre en question l'importance de la certification et du contrôle financier ! J'entends simplement souligner que ces instruments en tant que tels ne sont pas suffisants. Pour que la politique soit convenablement mise en œuvre – et que les citoyens aient davantage confiance dans les pouvoirs publics –, nous avons besoin d'informations plus complètes. « Mesurer, c'est savoir ! » Et mesurer dans ce cas-ci englobe bien plus que les seuls chiffres définitifs des comptes annuels. Le rapportage doit être élargi, sur la base de KPI et d'éléments de comparaison. À cet égard, il incombe à la Cour des comptes d'examiner également la qualité et l'adéquation des indicateurs, jalons et KPI retenus.

3 Belang van duurzaamheid

(NL)

Een derde punt dat ik wil aanhalen, is dat voor mij een dergelijkere bredere verantwoording ook noodzakelijk is vanuit een andere invalshoek die steeds meer aan belang wint, en dat is duurzaamheid.

Europa keurde in 2022 de CSRD-richtlijn goed, de *corporate sustainability reporting directive*. Vanaf volgend jaar, 2025, wordt die richtlijn stapsgewijze ingevoerd voor grote beursgenoteerde bedrijven. Ondernemingen zullen moeten rapporteren over de impact die ze hebben op de omgeving, men spreekt dan van inside-out, en ook over de impact die de omgeving heeft op de onderneming, dat noemt men dan outside-in. Ze moeten daarbij zowel de positieve als negatieve, en zowel de financiële als niet-financiële impact behandelen. Om de betrouwbaarheid te waarborgen, verplicht de CSRD-richtlijn, waarvan het wetsontwerp tot omzetting trouwens net twee weken geleden door de Kamer is aangenomen, ondernemingen om hun duurzaamheidsrapporten te laten controleren door een externe auditor.

Natuurlijk hebben niet alleen ondernemingen een impact op hun omgeving. De rol en impact van de overheid op het vlak van onder meer energie en klimaat kan nog veel belangrijker zijn. Daarom kan de vraag worden gesteld waarom de rapporteringsverplichting die voor de ondernemingen geldt, niet evenzeer voor de overheden geldt. Moeten ook zij niet toewerken naar een volwaardige duurzaamheidsrapportering?

Er zijn wel al initiatieven in die richting opgestart. Ik geef als voorbeeld het Vrijwillig Nationaal Rapport 2023 over de duurzameontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals), waarvoor zowel de federale overheid als de regio's hun input leverden. Dat rapport kwam er na onze audit uit 2020 over de uitvoering, opvolging en rapportering van de SDG's door openbare overheden in België, de zogenoemde *Preparedness Review*. In het verslag merken wij op dat verschillende maatschappelijke groepen aandringen op meer coherentie in de manier waarop de verschillende beleidsniveaus de uitvoering van de SDG's en de daarbij horende targets opvolgen. Een frequentere en kwalitatievere rapportering over de evolutie van de SDG-indicatoren zou meer draagvlak creëren voor de ontwikkeling van een duurzame overheid.

De SDG's dwingen ons dus om breder te kijken dan cijfers, en we hebben die SDG's dan ook prominent opgenomen in ons strategisch plan voor de komende vijf jaar, 2025-2029. Daarin

willen we expliciet een deel van onze controles richten op klimaat en energie, digitalisering, sociaal beleid en financieel beleid.

(FR)

Ce dernier aspect – la politique financière – est étroitement lié à ce que je viens d'exposer. On attend de plus en plus des pouvoirs publics, comme des entreprises, – et c'est certainement le cas de l'Europe – qu'ils prêtent attention à la durabilité et à la résilience financières. La crise financière de 2008 a déjà démontré cette nécessité, mais les récentes catastrophes climatiques, comme celle de Valence, et la situation géopolitique de plus en plus incertaine ne font que renforcer l'urgence d'être vigilant en matière de durabilité et de résilience.

Là aussi, l'utilité et la nécessité du contrôle et de la certification des comptes, mais aussi d'un rapportage financier et non financier plus large, apparaissent très clairement. En ce qui concerne la soutenabilité et la résilience financière, nous, la Cour des comptes, et vous, les réviseurs d'entreprises, avons un rôle de premier plan à jouer, par exemple en identifiant les dettes et problèmes « cachés » ainsi que les lacunes dans les rapports financiers concernant notamment l'incidence à long terme de certaines décisions ; je pense ainsi à de grands travaux d'infrastructures comme le chantier Oosterweel. Toutes les conséquences de telles décisions doivent être préalablement estimées au mieux. Or, les informations transmises par les pouvoirs publics sont encore trop souvent incomplètes. Notre rôle en tant que conseiller budgétaire et contrôleur de comptes reste donc très important pour vérifier si le budget et la politique sont en adéquation et ainsi s'assurer que l'objectif est atteint et que le parlement est suffisamment informé.

Conclusie

(NL)

Dames en heren, zo kom ik tot mijn conclusie: certificering van rekeningen is belangrijk, ook voor overheden. Verantwoording en accountability in een overheidscontext gaat echter veel breder, en vraagt ook rapportering over prestaties en duurzaamheid. De kwaliteit van die niet-financiële informatie moet ook gegarandeerd zijn, zodat het vertrouwen van de burger in de overheid niet wordt geschaad.

Ik wil eindigen met een oproep aan de auditors bij het Rekenhof en bij de bedrijfsrevisorenkantoren die actief zijn in de publieke sector om de verschillende overheden bewust te maken van het belang van kwalitatieve financiële en niet-financiële informatie, om die overheden te stimuleren om op dat vlak vooruitgang te maken, om zo werk te maken van een duurzame overheid. Ik dank u van harte voor uw aandacht.